Handlingsprogram for «Vårt Vestfold – bærekraftig arealplan»

Vestfold fylkeskommune skal være en aktiv regional utviklingsaktør, samordner og samarbeidspartner i oppfølgingen av regionale planer og strategier. Gjennom dialog og samarbeid med kommunene, næringslivet og andre samfunnsaktører skal fylkeskommunen bruke sin kompetanse og sine virkemidler til å støtte utviklingsarbeid, mobilisere ressurser og samordne innsats på tvers av sektorer, fagområder og forvaltningsnivåer.

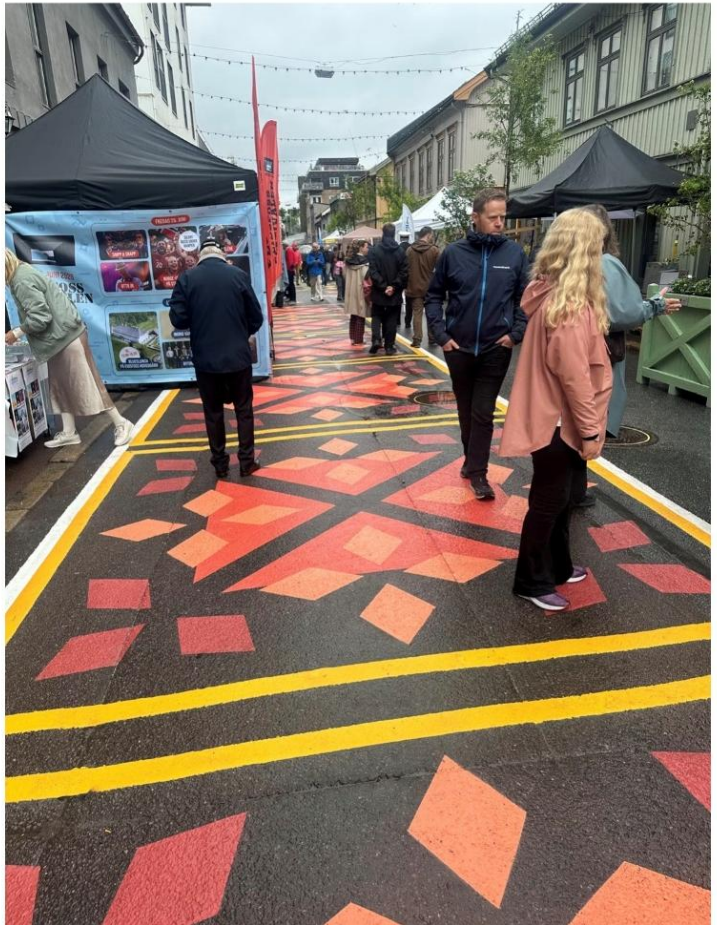

Bilde fra Langgaten i Holmestrand. Foto: Kjersti Jergel-Johansen.

Handlingsprogrammet viser tiltak i form av ulike handlinger som vil bidra til å nå målene i Vårt Vestfold - bærekraftig arealplan (Arealplanen) og fylkesmålene i Vestfoldplanen. Tiltakene i handlingsprogrammet skal stimulere til samarbeid i Vestfoldsamfunnet for å oppnå ønsket utvikling. Tiltakene vil i stor grad være positive bidrag til kommunenes egne prioriterte oppdrag eller til felles behov for kunnskapsutvikling.

Tiltakene i handlingsprogrammet er i hovedsak fylkeskommunens ansvar og innebærer ikke formelle forpliktelser for eksterne aktører. Samtidig er samarbeid avgjørende for å lykkes med gjennomføringen. Mange av tiltakene forutsetter tett samhandling med kommunene, Statsforvalteren, statlige sektormyndigheter, næringsliv, organisasjoner og andre relevante aktører. Gjennomføringen av tiltakene krever ulike former for ressurser og innsats. Noen tiltak kan realiseres gjennom egne faglige ressurser, mens andre vil være avhengige av økonomiske virkemidler for innkjøp av faglig bistand. Fylkeskommunale tilskudd og utviklingsmidler er sentralt for å initiere tiltak i kommunene som understøtter målene i planen. Finansiering kan gis som støtte til enkeltprosjekter eller inngå i mer langsiktige partnerskap. Statlige tilskudd er viktige for finansiering av en del lokale og regionale tiltak. For å utløse statlige tilskuddsordninger til prosjekter er egenfinansiering ofte en forutsetning.

I oppfølgingen av handlingsprogrammet vil fylkeskommunen særlig ivareta rollene som veileder, samordner og pådriver for en samfunnsutvikling i tråd med ansvaret for å fremme en bærekraftig utvikling av Vestfold.

Oppfølgingen av den regionale planen skjer også gjennom fylkeskommunens løpende forvaltningsoppgaver og nettverk. Denne delen av oppfølgingen er ikke beskrevet i handlingsprogrammet.

Kommunenes administrative representanter har bidratt med innspill til handlingsprogrammet.

Målsammenhenger

Fylkesmål i *Vestfoldplanen*	Hovedmål i *Vestfoldplanen*	Mål i *Vårt Vestfold – bærekraftig arealplan*
Vestfold er et inkluderende fylke med høy samfunnsdeltagelse.	**Øke samfunnsdeltagelsen**	Bomiljø og lokalsamfunn er inkluderende og generasjonsvennlige.
	Redusere sosial ulikhet	Tilrettelegge for helsefremmende stedsutvikling.
Vestfold er et attraktivt fylke som tilrettelegger for høy verdiskaping.	**Styrke fylkets egenart og attraktivitet**	Naturen, landskapet, kulturmiljøene og friluftslivsområdene ivaretas.
	Fremme bærekraftig verdiskaping	Bidra til at næringslivet kan utvikle seg.
	Styrke byer og tettsteder	Areal- og transportutviklingen bygger opp under etablerte steder og forbindelser.
		Byer og tettsteder har kvaliteter og et mangfold av tilbud som øker attraktiviteten.
Vestfold er et fylke som tar vare på natur, Oslofjorden og klima.	**Løse fylkets klimautfordringer**	Arealer og ressurser forvaltes og brukes på en effektiv måte, med omtanke for framtiden.
		Sikre og utvikle blågrønne strukturer.
	Sikre bærekraftig arealforvaltning	Utføre en helhetlig, samordnet arealforvaltning basert på føre-var-prinsippet.
		Arealet av dyrka og dyrkbar jord og andre matproduserende areal skal opprettholdes.
	Sikre rene vannforekomster og en ren Oslofjord	Bidra til å forbedre miljøtilstanden i vannforekomstene og i Oslofjorden.

Vestfold fylkeskommunes plansystem skal være helhetlig, med en rød tråd fra mål til handling. Dette innebærer at fylkesmål og hovedmål definert i *Vestfoldplanen* fører videre til mål i regionale planer og strategier, og til slutt til konkrete tiltak og oppgaver i tilhørende handlingsprogram. Tabellen over viser hvordan målene i *Vårt Vestfold – bærekraftig arealplan* henger sammen med hovedmål og fylkesmål i *Vestfoldplanen*.

Forslag til handlingsprogram for perioden 2027-2031

Tabellen under viser forslag til handlingsprogram for perioden 2027-2031. Den røde tråden fra mål til handling går fra fylkesmål i Vestfoldplanen (vist i tabell over), og ned til handlinger i handlingsprogrammene.

Første kolonne gjengir mål i *Vårt Vestfold – bærekraftig arealplan*. Kolonnen 'Hva vil vi oppnå?' viser hva som er målet med de ulike handlingene som er foreslått, og kolonnene 'Hvordan gjør vi det?' viser de konkrete tiltakene og oppgavene for å oppnå dette.

Mål i Vårt Vestfold – bærekraftig arealplan	Hva vil vi oppnå?	Hvordan gjør vi det? Handlinger	Ansvarlig	Finansiering
Bomiljø og lokalsamfunn er inkluderende og generasjonsvennlige.	1. Følge opp boligbehovsanalysen og «Bo trygt hjemme»-reformen	a. Delta og følge opp i Bo Trygt Hjemme-reformen med Statsforvalter.	Samfunnsutvikling v. Plan og folkehelse	Vil variere: • Dekkes innenfor sektorens ramme • Statlige tilskuddsmidler, UU midler • Noen handlinger vil kreve behandling i økonomiplan/ Politisk bevilgning
	2. Sikre hensynet til barn og unge i planlegging, samt følge opp RPR B&U. Forenkling av dagens regelverk for lekeplasser	a. Oppdatere rapporten «Tettere byer med høyere kvalitet» som omhandler lek i by. Krav til lekeplasser tilpasses dagens bruk og behov. b. Vurdere hvordan nettverk for barnerepresentanter i kommunene skal videreføres.	Samfunnsutvikling v. Plan og folkehelse.	Dekkes innenfor sektorens ramme og personressurser FoU prosjekt kan kreve finansiering utover sektorens ramme.
	3. Varierte bosettingsmønster og mulighet for også mindre tettsteder til utvikling, for at **byer og tettsteder av ulike størrelser kan utvikle seg til attraktive boområder av ulike størrelser.**	a. Initiere et pilotprosjekt sammen med kommunene og eventuelle private utbyggere, for å utvikle attraktive og varierte boligtilbud i tettsteder på nivå 3 og 4.	Samfunnsutvikling v. Plan og folkehelse	Finansiering og behov ikke avklart.
Tilrettelegge for helsefremmende stedsutvikling.	4. Utvikle robuste og attraktive lokalsamfunn som bidrar til redusert sosial ulikhet og økt inkludering.	a. Støtte kommunenes stedsutvikling i områder med levekårsutfordringer gjennom veiledning, nettverksarbeid og prosjektstøtte, med utgangspunkt i lokale behov. b. Støtte opp om urbane landbrukstiltak og drifte nettverk innen urbant landbruk i samarbeid med Statsforvalteren.	Samfunnsutvikling v. Plan og folkehelse	Vil variere: • Dekkes innenfor sektorens ramme • Statlige tilskuddsmidler, UU midler

		c. Styrke UU som tema i stedsutviklingsprosjekter gjennom samarbeid med kommunene og ved bruk av stimuleringsmidler. d. Øke UU-kompetanse på tvers av fag og sektorer i planlegging og stedsutvikling. Kartlegging av UU snarveier.		• Noen handlinger vil kreve behandling i økonomiplan / Politisk bevilgning
Mål i arealplanen	**Hva vil vi oppnå?**	**Hvordan gjør vi det? Handlinger**	**Ansvarlig**	**Finansiering**
Naturen, landskapet, kulturmiljøene og friluftslivsområdene ivaretas.	5. Ta vare på Vestfolds kulturarv	a. Gjennomføre ROS-analyse for kulturmiljøer av nasjonal/vesentlig regional interesse b. Undersøke tilstanden til kulturminner/kulturmiljøer som er regulert til vern etter pbl. c. Landskapsanalyse for Vestfold med verdivurdering, etter modell fra kystsoneplanen. d. Arrangere fagsamlinger om kulturmiljøforvaltning for kommunene og andre aktører.	Samfunnsutvikling v. Kulturarv og Plan og folkehelse	Hovedsakelig dekkes dette innenfor sektorens ramme og ved bruk av personressurser.
	6. Ivareta og sikre verdifulle friluftslivsområder og styrke rekreasjonstilbud der folk bor.	a. Revidere kartlagte friluftslivsområder i kommunene inkludert verdivurdering. b. Formidle kunnskap om og støtte tiltak innen urbant friluftsliv ved sjø og på land. c. Kartlegge og fremme universell utforming av turstier, friluftsområder og sentrumsnære turveier.	Samfunnsutvikling v. Kultur / Idrett og friluftsliv. v. Plan og folkehelse	Bruk av personressurser. Finansieres av Miljødirektoratet
	7. Bidra til oppfyllelse av naturavtalen, følge opp SPR klima og energi.	a. Utvikle og ta i bruk et regionalt naturregnskap i sammenheng med arealregnskapet. Regnskapene skal synliggjøre nedbygging av natur, endringer i naturtilstand og muligheter for restaurering, og legges fram regelmessig for politisk behandling.	Samfunnsutvikling v. Klima og næring	Avhengig av ekstern finansiering eller ny bevilgning
Bidra til at næringslivet kan utvikle seg.	8. Bedre forståelse av markedsmekanismer og hva som bidrar til at rett virksomhet etableres på rett sted.	a. Undersøke muligheter for å initiere eller delta i FoU-prosjekt(er) for å utforske hvordan man kan få "rett virksomhet på rett sted", og/eller hva som hemmer og fremmer ønsket næringsutvikling i fylket. b. Vurdere innhenting av kunnskap om Vestfolds attraktivitet for ulike typer næringsvirksomhet.	Samfunnsutvikling v. Plan og folkehelse, og Klima og næring	Dekkes innenfor sektorens ramme og personressurser. Endelig gjennomføring forutsetter budsjettdekning.
	9. Deling av aktuell kunnskap mellom offentlige og private aktører knyttet til planlegging. Økt måloppnåelse i prosjekter og tiltak.	a. Gjenopprette samarbeidsforum med eiendomsutviklere – som tidligere var en nyttig og populær møteplass – for deling av informasjon og kunnskap om aktuelle tema.	Samfunnsutvikling v. Klima og næring	Dekkes innenfor sektorens ramme og personressurser.
	10. Økt kunnskap om marine næringer og aktivitet i sjø.	a. Statistikk over aktivitet i sjø i Skagerrak. b. Innlede samarbeid med kommunene for å identifisere behov og muligheter knyttet til sjøarealer som er spesielt egnet for ulike typer marine næringer, inkludert lavtrofiske og marine ressurser, som kan bidra til å rense vannkvaliteten.	Samfunnsutvikling v. Klima og næring	Krever politisk bevilgning eller ekstern finansiering. Forutsetter økt kapasitet og fagkompetanse.

Areal- og transport-utviklingen bygger opp under etablerte steder og forbindelser.	11. Øke kunnskap om forventede CO2-utslipp ved ulike lokaliseringer.	a. Vurdere utvikling av «Transportkalkulator» som kan benyttes på et tidlig planstadium for å vurdere ulike lokasjoner opp mot hverandre.	Samfunnsutvikling v. Plan og folkehelse, samarbeid med sektor for Samferdsel.	Ikke avklart. Bruk av egne ressurser eller konsulenttjenester
Byer og tettsteder har kvaliteter og et mangfold av tilbud som øker attraktiviteten.	12. Styrke måloppnåelsen i kommunale og regionale planprosesser. Mer effektive planprosesser. Bidra til å løse floker og utfordringer.	a. Lage veileder for planlegging av handel, herunder gjennomføring av handelsanalyser. b. Delta i og etablere relevante samarbeidsarenaer innen by- og stedsutvikling f.eks. Gnist 2026-2027 og andre partnerskapsmodeller. c. Være pådriver for å ta i bruk innovative løsninger og pilotprosjekter for å møte utfordringer, eksempelvis energi, klima, demografi, utenforskap, ensomhet, m.m. d. Utvikle i samarbeid med kommuner tiltak for mer effektivitet og måloppnåelse i saksbehandling, f.eks. gjennomgående saksbehandling og dialog.	Samfunnsutvikling v. Plan og folkehelse	Finansiering og behov ikke avklart.
	13. Økt kvalitet innen arkitektur, stedsutforming og estetikk i de bygde omgivelsene	Følge opp ny Nasjonal arkitekturstrategi. a. Utrede etablering av en årlig by- og arkitekturpris: «Byutviklingspris for Vestfold» for både bevaring/tilpasnings- og ny arkitektur i byer og tettsteder. b. Formidle erfaring med bruk av stedsanalyser, og vurdere å utvikle en analysemodell for utviklingsstrategier (i tråd med R3). c. Støtte kommuner som ønsker å gjennomføre fargepaletter i byer og tettsteder, samt formidle resultater fra fargepalett i Larvik.	Samfunnsutvikling. Samarbeid: • Plan og folkehelse • Kulturarv	Vil variere: Politisk bevilgning. Ekstern finansiering / spleiselag i noen prosjekter. Andre dekkes innenfor sektorens ramme og personressurser.
	14. Skape liv i og omkring kulturmiljøer i byer og tettsteder	a. Utforme et prosjekt i samarbeid med kommunene, hvor målet er å identifisere tålegrensene til ulike kulturmiljøer i byene og hva som skal til for at nye prosjekter kan tilpasses disse	Samfunnsutvikling v. Kulturarv	Hovedprosjektet krever eksterne ressurser. Politisk bevilgning eller ekstern finansiering.
Mål i arealplanen	**Hva vil vi oppnå?**	**Hvordan gjør vi det? Handlinger**	**Ansvarlig**	**Finansiering**
Arealer og ressurser forvaltes og brukes på en effektiv måte, med omtanke for framtiden.	15. Bidra til økt sirkulærøkonomi og lokal gjenbruk av masser.	a. Lage en veileder for massehåndtering tilpasset Vestfold.	Samfunnsutvikling v. Klima og næring	Dekkes innenfor sektorens ramme og personressurser.

	16. Bidra til mer effektiv arealbruk og transformasjon av allerede utbygde arealer.	a. I samarbeid med kommunene, oppdatere oversikt over grå arealer og andre områder som har potensial for fortetting og transformasjon i, uten at det går ut over kulturmiljøer og kulturminner.	Samfunnsutvikling v. Plan og folkehelse Kulturarv	Ikke avklart. Kan kreve politisk bevilgning eller ekstern finansiering
Sikre og utvikle blågrønne strukturer.	17. Øke kunnskapen om urbane økosystemtjenester og styrke hensynet til disse gjennom helhetlig planlegging.	a. Opprette en pilot for en plan for blågrønne strukturer i samarbeid med en kommune.	Samfunnsutvikling v. Plan og folkehelse	Ikke avklart. Kan kreve politisk bevilgning eller ekstern finansiering
Utføre en helhetlig, samordnet arealforvaltning basert på føre-var-prinsippet.	18. Bygge kunnskap for å sikre og styrke det biologiske mangfoldet.	a. Gjennomføre en genetikkstudie for hele fylket, for å få nye og oppdaterte data om genetisk diversitet for elg og hjort på hver side av E18 og jernbanen.	Samfunnsutvikling v. Klima og næring	Krever politisk bevilgning eller ekstern finansiering
	19. Bidra til helhetlig og samordnet arealforvaltning av kulturmiljø, redusere CO2-utslipp og skader på kulturminner og jordsmonn, samt forenkle jordbruksdriften og saksbehandling.	a. Fremme kunnskap og bruk av inngrepsfrie metoder (bl.a. georadar) for å dokumentere og undersøke kulturmiljø. b. Kjøre georadar i jordbruksarealer som ligger i kulturmiljøer av nasjonal og/eller vesentlig regional interesse.	Samfunnsutvikling v. Kulturarv	Dekkes innenfor sektorens ramme og personressurser Dreneringstilskudd
Arealet av dyrka og dyrkbar jord og andre matproduserende areal skal opprettholdes.	20. Ta vare på matjorda vår, og styrke beredskap.	a. Revidere matjordveileder. b. Tilgjengeliggjøre kunnskap om drenering og andre forhold i grunnen, som er innhentet med georadar.	Samfunnsutvikling v. Klima og næring Kulturarv	Krever politisk bevilgning Dekkes innenfor sektorens ramme og personressurser
Bidra til å forbedre miljøtilstanden i vannforekomstene og i Oslofjorden.	21. Styrke internt samarbeid på tvers av fagområder i arbeidet med Oslofjorden.	a. Delta i intern arbeidsgruppe for Oslofjorden og i relevante fora. b. Samarbeid om prosjekter med andre aktører. c. Oppfølging av fylkeskommunens rolle i den helhetlige tiltaksplanen for Oslofjorden.	Samfunnsutvikling v. Klima og næring	Dekkes innenfor sektorens ramme, prosjektmidler og personressurser.